

Анализа на пазарите на пари во Македонија со осврт на Европската Унија и земјите од регионот

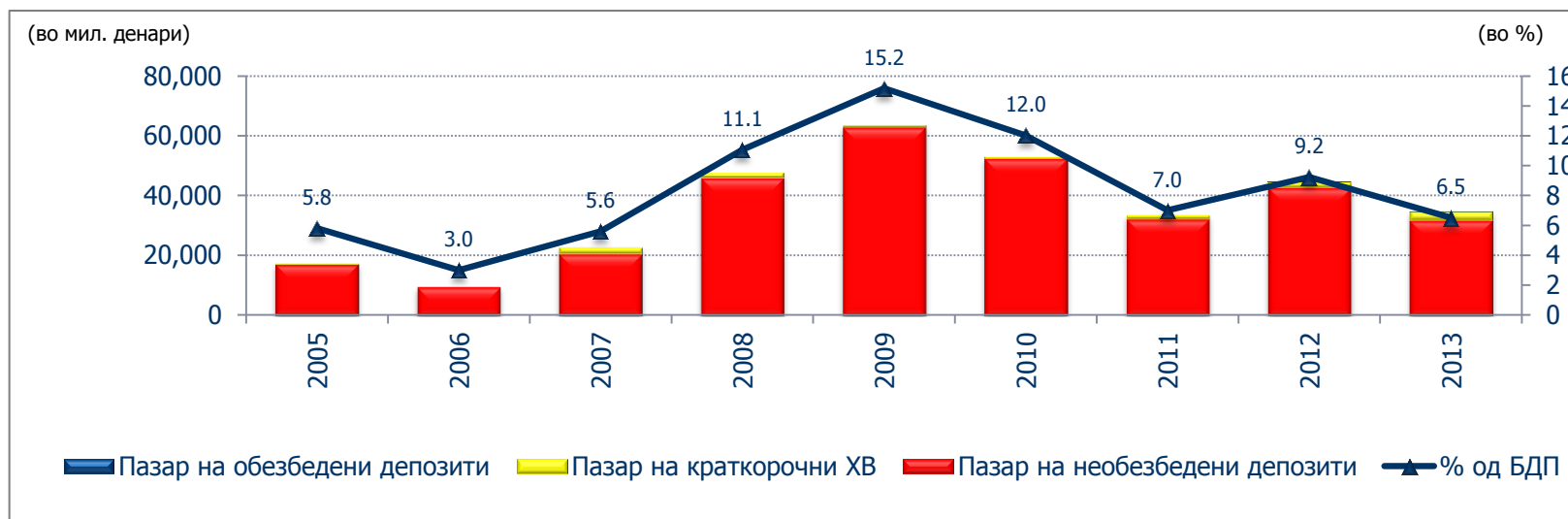
Март 2014 година

1. Движења на пазарот на пари во 2013 година
2. Пазар на необезбедени депозити
3. Пазар на обезбедени депозити (репо - пазар)
4. Секундарен пазар на краткорочни хартии од вредност
5. Пазари на пари во ЕУ и регион
6. Заклучни согледувања за домашниот пазар на пари

- ✓ **Пазарот на пари во домашна валута** во 2013 година учествува со 6,5% во БДП (во просек, релативната големина на овој пазар изнесува 8,4% од БДП)
- ✓ Контракција на прометот од 22% во 2013 година
- ✓ Позначајно намалување, за 25%, на активноста на најдоминантниот сегмент, пазарот на необезбедените депозити
- ✓ Секундарниот пазар на краткорочни хартии од вредност забележа интензивен пораст од 50% на годишна основа
- ✓ Пазарот на обезбедени депозити (репо-пазар), по иницијалното заживување во претходната година, во 2013 година бележи пад од 61%

Одредени пазарни
индикатори
укажуваат на
намалена активност
на необезбедениот
сегмент во 2013
година....

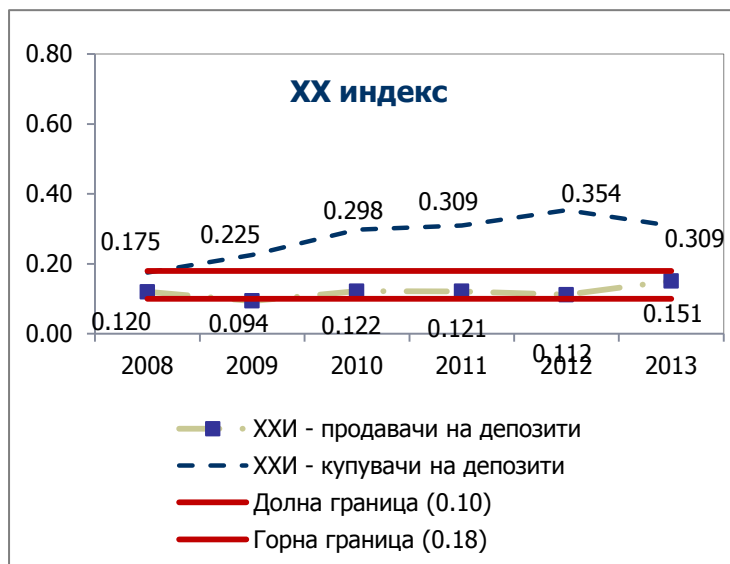

...меѓутоа, зголемената просечна задолженост
укажува на ефикасно задоволување на
ликвидносните потреби на подолг рок.

- ✓ При утврдувањето на дневните лимити на изложеност банките земаат предвид различни индикатори:
 - биланси на другите банки,
 - финансиски и ревизорски извештаи,
 - интерни кредитни рејтинзи и рејтинзи од надворешни институции,
 - стапките на адекватност на капиталот итн.
- ✓ Лимитите на изложеност не претставуваат ограничувачки фактор за тргување на необезбедениот сегмент
- ✓ Реалните пазарни податоци укажуваат дека дневната просечна пазарна изложеност по групи на банки повеќе одговара на просечните лимити, додека максималните лимити како потенцијална изложеност не се користат.

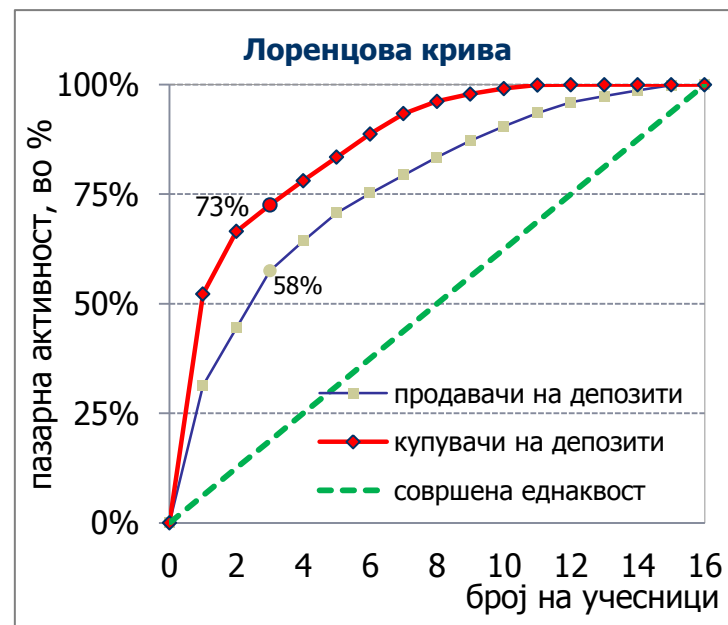

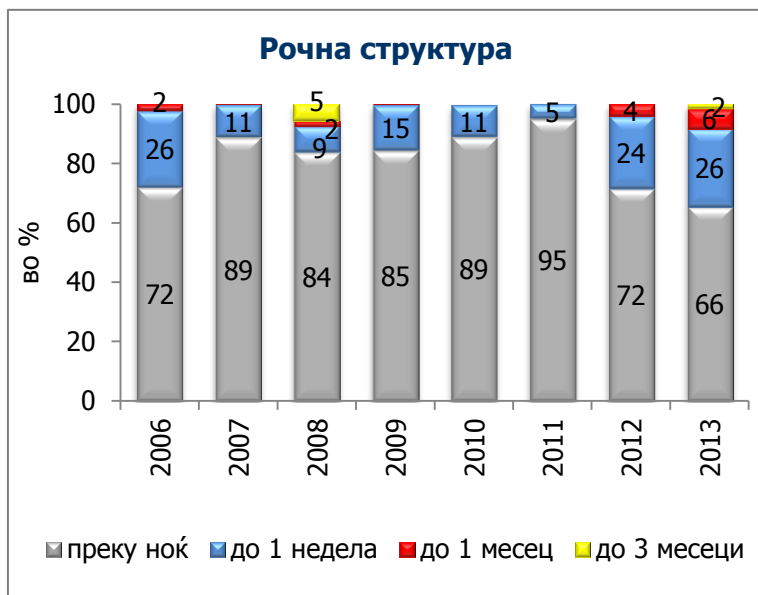

Намалена концентрација на куповната страна, **мерена преку XX индексот**, но сè уште висока (над горната граница на индексот).

Прикажано преку **Лоренцовата крива**:

- првите 3 најголеми купувачи на депозити достигнуваат 73% од пазарната активност
- првите 3 најголеми продавачи на депозити заедно опфаќаат 58% од пазарната активност

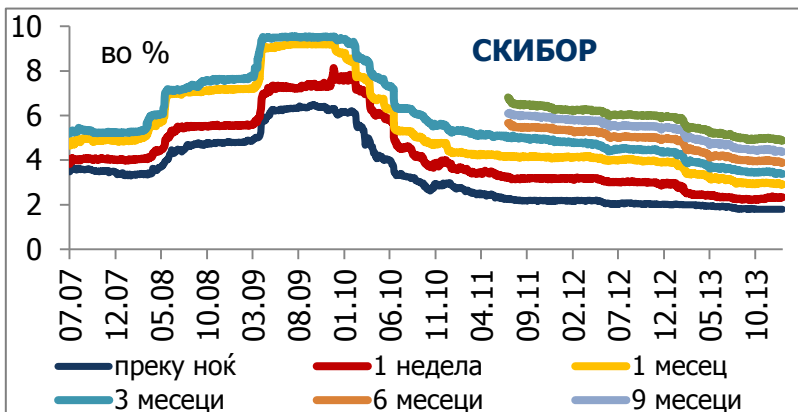

Продолжува рочното реструктурирање на прометот - намалена доминација на прометот преку ноќ (66%), за сметка на порастот на релативното учество на трансакциите до една недела (26%), до 1 месец (6%) и до 3 месеци (2%)...

...при што главни фактори за релативно пореткото тргување над месец дена се неизвесноста за идните ликвидносни потреби и поголемиот кредитен ризик.

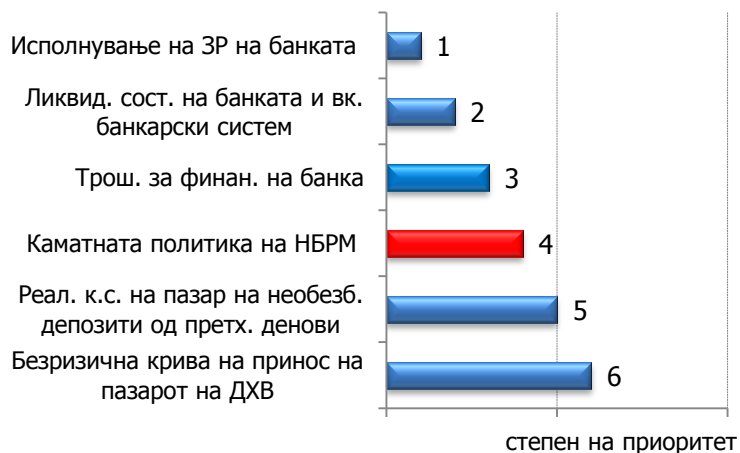

БЗ	-0,5 п.п.
SKIBOR ON	-0,2 п.п.
SKIBOR 1W	-0,7 п.п.
SKIBOR 1M	-1 п.п.

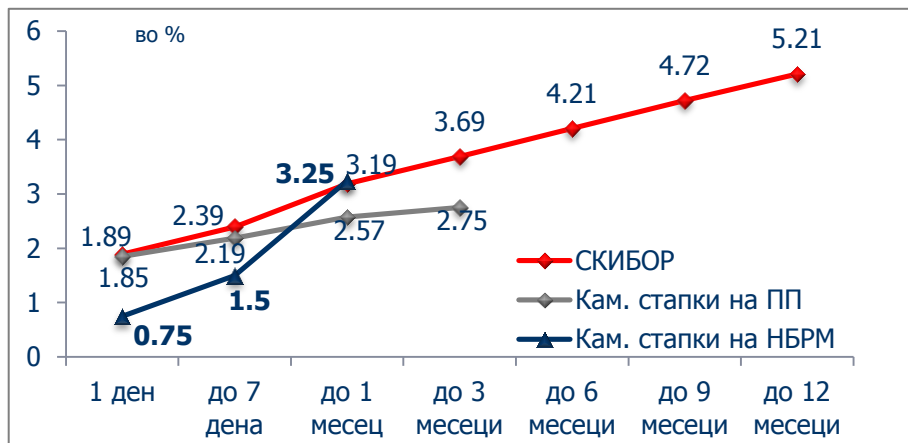
Каматните стапки СКИБОР во 2013 година имаа надолно движење...

...под влијание на насоките на монетарната политика сигнализирани преку намалувањето на основната каматна стапка...

Критериуми за утврдување СКИБОР

...а банките користат и други критериуми при утврдувањето на нивото на СКИБОР каматните стапки.

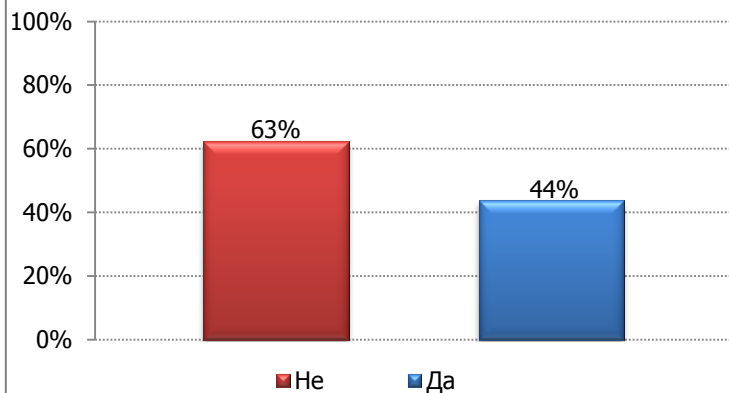
Реализираните каматни стапки се позиционирани помеѓу нивото на СКИБОР (за соодветните рочности) и основните каматни стапки на Народната банка, што упатува на рационално однесување на банките во услови на структурен вишок на ликвидност во системот.

Отстапувањата помеѓу котираните стапки СКИБОР и реализираните каматни стапки главно произлегуваат од конкретната понуда и побарувачка за средства во текот на денот.

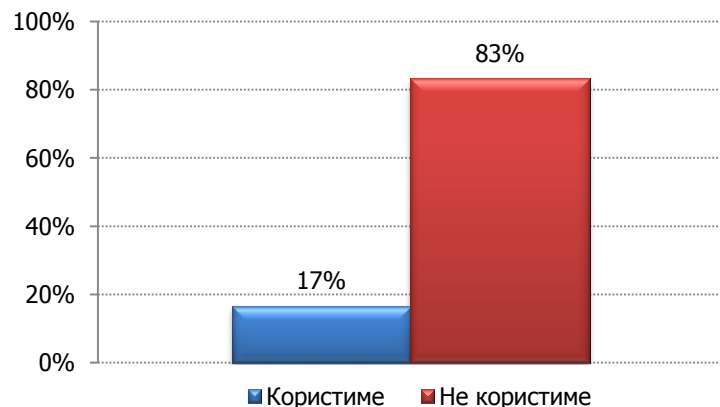

Дали СКИБОР реално ги отсликуваат пазарните услови

Банките имаат поделено мислење во однос на прашањето дали котираните каматни стапки СКИБОР реално ги отсликуваат пазарните услови...

Дали ги користите СКИБОР или МКДОНИА при утврдување променливи каматни стапки на позиции од вашиот биланс

...при што најголем дел од банките сè уште не ги користат СКИБОР и МКДОНИА при утврдувањето на променливите каматни стапки за одредени позиции од нивните биланси.

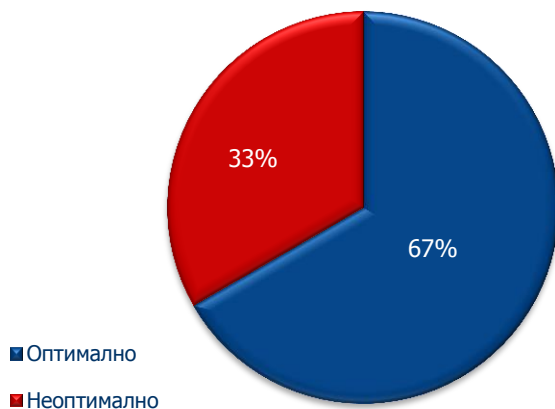

Поставеност на критериуми за
референтни банки

Постојат одредени размислувања во насока на заострување на критериумите за избор на референтни банки...

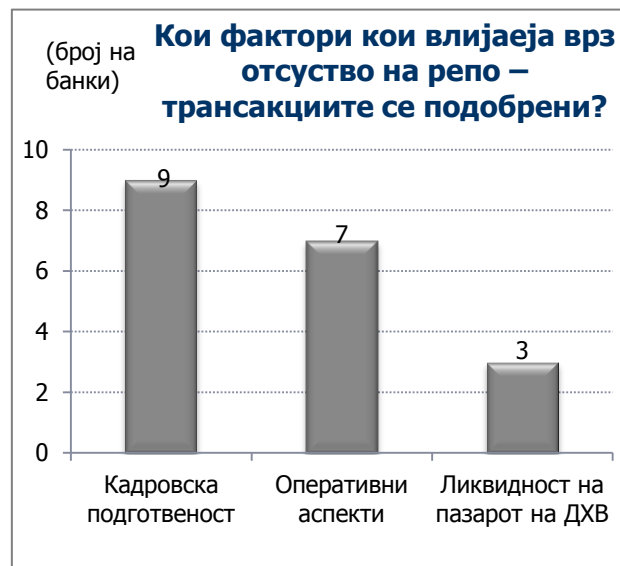
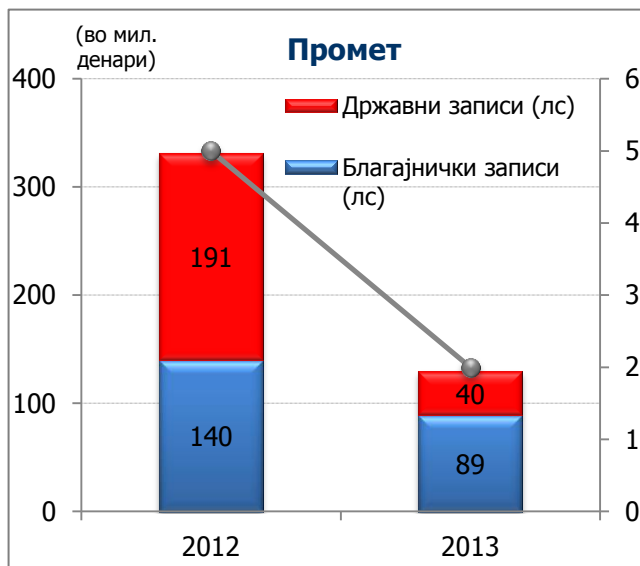
Број на банки

...а во однос на бројот, преовладува мислењето дека тековниот број на референтни банки е оптимален, сепак 1/3 од банките сметаат дека бројот треба да се намали на околу 7-8.

Првите меѓубанкарски репо-транзакции се склучија во 2012 година, неколку години од неговото воспоставување, а во таа насока влијаеше и подобрувањето кај некои од ограничувачките фактори за тргувањето на овој пазарен сегмент...

...сепак овој пазарен сегмент е сè уште во почетна фаза на развој, при ниска прифатеност на овој тип транзакции во интерните политики за управување со ликвидност на банките.

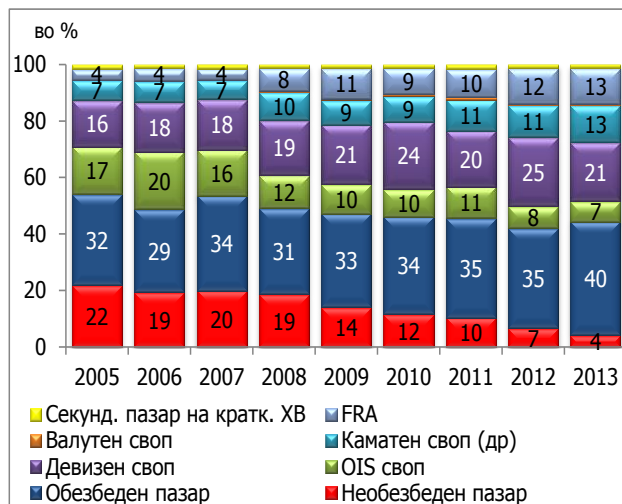
Зголемено тргување на секундарниот пазар на хартии од вредност, трета година последователно, при што во структурата на тргување има позначителна промена во насока на доминација на тргувањата во меѓубанкарскиот сегмент, за сметка на намалениот промет со клиентите.

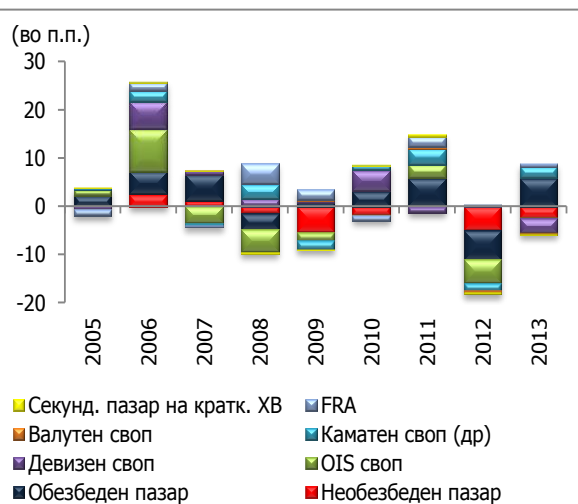
Сепак, ликвидноста на овој пазарен сегмент сè уште е ниска, а според банките има повеќе причини коишто влијаат во таа насока.

Структура на ПП, по сегменти

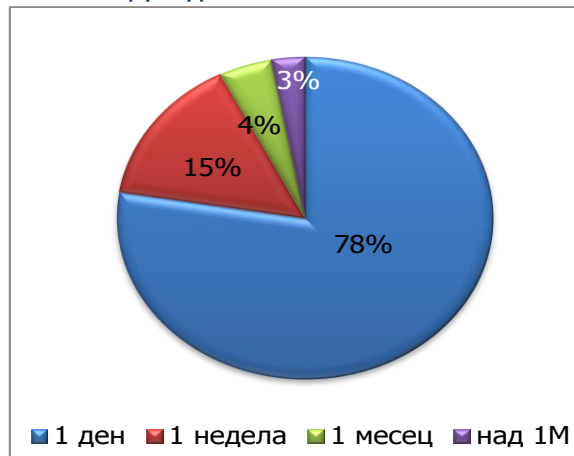

Придонес во годишен раст, по сегменти

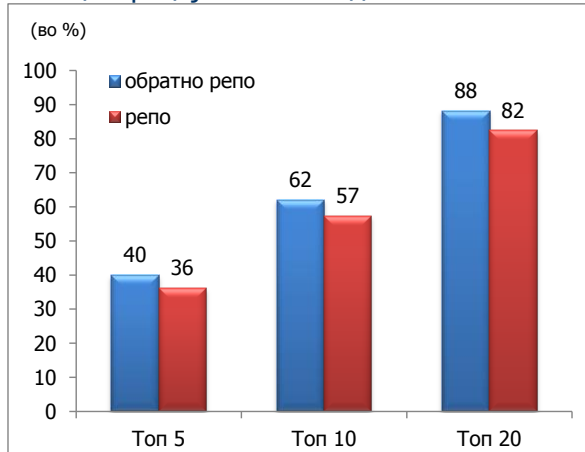

- ✓ **Пазарот на обезбедени депозити е доминантен сегмент**, а неговото значење дополнително се потенцира со глобалната финансиска и економска криза
- ✓ **Пазарот на необезбедени депозити** бележи надолен тренд со започнувањето на кризата и има мал удел во прометот на пазарот
- ✓ Развиен **пазар на деривати**, особено сегментот на девизен своп, каматен своп, FRA, OIS своп
- ✓ **Секундарниот пазар на краткорочни хартии од вредност** има мало значење во вкупниот промет

Рочна структура на обезбеден сегмент

Концентрација на обезбеден сегмент

На најдоминантниот сегмент – обезбедени депозити, главно се тргува преку ноќ, а концентрацијата е на високо ниво

За разлика од пазарот на пари во Европската Унија, релативното значење на **пазарите на пари во регионот** и развиеноста на одделните пазарни сегменти се разликуваат кај анализираниите земји:

- ✓ Пазарите на пари во **Унгарија** и **Турција** се карактеризираат со релативно поголемо значење како извор за краткорочно финансирање на банките и развиеност на повеќе пазарни сегменти, при што во **Турција** значајна карактеристика на финансиските пазари е и издавањето на краткорочни хартии од вредност од страна на банкарскиот сектор.
- ✓ **Во Романија**, тргувањето на секундарниот пазар со државните хартии од вредност е значајна карактеристика на пазарите на пари.
- ✓ Кај движењата на пазарот на пари во **Бугарија** карактеристично е тоа што се следат тенденциите од пазарот на Европската Унија.
- ✓ Пазарите на пари во **Хрватска**, **Србија** и **Албанија** се карактеризираат со ниска ликвидност, доминира тргувањето со необезбедени депозити и има помала понуда на финансиски инструменти.

Пазар на необезбедени депозити

1. Раст на просечната задолженост - индикатор за ефикасно задоволување на ликвидносните потреби
2. Раст на тргувањата на релативно подолги рокови - намален ризик од рефинансирање
3. Одржување на висока концентрација на куповна страна, каде доминираат големи банки

Репо пазар

1. Во почетна фаза на развој – мала прифатеност на репо трансакции како извор за финансирање и инструмент за обезбедување од ризик

Секундарен пазар на краткорочни хартии од вредност

1. Ниска ликвидност и задоволување на потребите на пазарните учесници преку примарните емисии

Идни насоки на развој на пазарот на пари

- ✓ Зголемување на улогата на секундарниот пазар
- ✓ Поинтензивно користење на репо-трансакциите за надминување на привремените ликвидносни потреби
- ✓ Едукативни активности за деривативните финансиски инструменти